

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради КВНЗ
«Харківська академія неперервної
освіти»

№ 1 від 27.01.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська
академія неперервної освіти»

№ 7 від 27.01.2025

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

**тематичного спецкурсу-тренінгу
«Практичні матеріали з реалізації
мовно-літературної освітньої галузі»**

***«Practical materials for implementing the language
and literature educational field»***

**для вчителів початкових класів
закладів загальної середньої освіти**

Укладачі:

*Коченгіна М.В., завідувачка кафедри методики дошкільної та початкової
освіти, канд. пед. наук;*

*Сосницька Н.П., старша викладачка кафедри методики дошкільної та
початкової освіти*

Цільова група: учителі початкових класів закладів загальної середньої освіти

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання

кафедри методики дошкільної та початкової освіти

№ 5 від 16.12.2024

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна.

НАПРЯМИ: розвиток компетентностей (предметно-методичної) учителів початкових класів відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29.08.2025) та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

МЕТА: професійний розвиток учителів початкових класів шляхом набуття та оновлення їх компетентностей відповідності до вимог сьогодення; оволодіння методами та прийомами розвитку в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами, формувати в здобувачів освіти вміння визначати будову слова, формувати графічні та орфографічні вміння.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ:

1. Задоволення фахових потреб учителів у
 - поглибленні теоретичних знань щодо методологічних засад
 - формування в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами;
 - визначення будови слова;
 - формування графічних та орфографічних умінь;
 - вдосконалення вмінь
 - використовувати методи та прийоми формування в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами;
 - формувати в здобувачів освіти вміння визначати будову слова;
 - формувати в здобувачів освіти графічні та орфографічні вміння.
2. Удосконалення / розвиток професійних компетентностей
 - **A2 (предметно-методичної)** – здатності добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання здобувачів початкової освіти.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення. Освітня програма тематичного спецкурсу-тренінгу «Практичні матеріали з реалізації мовно-літературної освітньої галузі» є складовою Комплексної програми підвищення кваліфікації вчителів початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Цільова аудиторія освітньої програми – учителі початкових класів, які вже здобули відповідну професійну освіту в галузі початкової освіти, мають досвід педагогічної діяльності вчителем початкових класів.

Актуальність.

Освітню програму тематичного спецкурсу «Практичні матеріали з реалізації мовно-літературної освітньої галузі» розроблено з урахуванням положень: Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних

працівників (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800), професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29.08.2024).

Обсяг: 6 годин (0,2 кредита).

Особливості організації освітнього процесу за цією програмою

Навчання за освітньою програмою проходить у дистанційному форматі, синхронно з використанням сервісу ZOOM з обов'язковою участю слухачів.

Освітню програму структуровано за двома модулями. В освітній програмі тематичного спецкурсу-тренінгу передбачено мотиваційний модуль, який представлено заняттям (1 год) за темою «Мотивуюче заняття». Інші заняття (5 год) належать до «Практичного модуля» і, відповідно, мають практичну спрямованість.

Науково-педагогічні працівники Академії можуть вносити зміни в пропонуваній освітньою програмою зміст з метою необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зазначивши їх в розкладі занять, а також для коригування тематики навчальних занять відповідно до вимог чинних нормативних документів щодо здійснення освітнього процесу в закладах освіти, актуальних векторів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Загальний обсяг таких змін може досягати до 25%.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- *для очного навчання:* мультимедійний проєктор, ноутбук, фліпчарт, навчальні матеріали, сучасне програмне забезпечення, програмне забезпечення для інтерактивної дошки, інтернет;
- *для дистанційного навчання:* комп'ютерна техніка, доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

методологічних засад

- формування в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами;
- визначати будову слова;
- графічних та орфографічних умінь.

Уміння:

- використовувати методи та прийоми формування в здобувачів освіти умінь працювати з медіатекстами;
- формувати в здобувачів освіти вміння визначати будову слова;
- формувати графічні та орфографічні вміння у молодших школярів.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення відповідальності за формування в здобувачів початкової освіти вмінь сприймати, аналізувати й перетворювати медіатексти, визначати будову слова, графічних і орфографічних умінь.

Компетентності:

- **A2.4 (предметно-методична)** – здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання здобувачів початкової освіти.

КУРИКУЛУМ

за освітньою програмою тематичного спецкурсу підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗДО за темою «Практичні матеріали з реалізації мовно-літературної освітньої галузі» (6 год / 0,2 кредита)

№ з/п	Назва модуля	К-ть годин
1.	Мотиваційний	1
2.	Практичний	5
	Разом за модулями (годин/кредитів)	15 год / 0,5 кредита

Курикулум є основою для складання навчально-тематичного плану, робочої навчальної програми / РНТП / розкладу навчальних занять, що оприлюднюються на сайті КВНЗ «Харківської академії неперервної освіти».

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

за освітньою програмою спецкурсу-тренінгу підвищення кваліфікації вчителів
початкових класів за темою
«Практичні матеріали з реалізації
мовно-літературної освітньої галузі»
(6 год / 0,2 кредита)

Назва модуля	№ теми	Назви тем	Індекси компетентностей, що розвиваються	Усього годин
Модуль І. Мотиваційний	1.1	Мотивуюче заняття	A2.2	1
	Усього за модулем			1
Модуль 2. Практичний	2.1	Методи та прийоми формування в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами	A2.4	1
	2.2	Практичні поради щодо визначення будови слова: доступно й надійно	A2.4	2
	2.3	Формування графічних та орфографічних умінь у молодших школярів: актуальні лайфхаки	A2.4	2

Використані та рекомендовані джерела

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ:

1. Державний стандарт початкової освіти : затв. Постановою Каб. Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688) / [Електронний ресурс] – Режим доступу до вид. : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
2. Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р. Частина III. Читання / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 252 с. [340 с. із додатками] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/2018_ZVIT_MDYAPO_CHYTANNYA_Sajt-1.pdf
3. Звіт про науково-дослідну роботу з теми «Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у навчальному процесі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://undip.org.ua/files/docs/%D0%97%D0%B2i%D1%82_2010_2013_1154.pdf
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934>
5. Моніторинг НУШ. РЕЗУЛЬТАТИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ перший етап, 2019 – 2020 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/2021/Monitorynh/Monitorynh_vprovadzhennya_reformy_NUSH_rezultaty_ta_rekomendatsiyi_26_02.pdf
6. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UK_R.pdf
7. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» / наказ МОН України від 29. 08.2024 № 1225. – URL: <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia>
8. Типова освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>

9. Типова освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>
10. Типова освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>
11. Типова освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>
12. Стратегія розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2023 р. № 190-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-%D1%80#Text>

Основна література

1. 57% українських дітей читають із примусу – дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://chytomo.com/57-ukrainskykh-ditej-chytaiut-iz-prymusu-doslidzhennia/>
2. Академічний тлумачний словник (1970 – 1980) - <http://sum.in.ua>
3. Вашуленко О.В. Формування читацької компетентності (мовленнєва, літературно-творча й емоційно-ціннісна складові) молодших школярів у навчальному процесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://undip.org.ua/files/docs/%D0%97%D0%B2i%D1%82_2010_2013_1154.pdf
4. Вашуленко О. Використання медіатекстів у підручнику літературного читання для початкової школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ipvid.org.ua/index.php/psp/article/view/744/865>
5. Головашук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
6. Демченко В. Функціональна неграмотність - гуманітарна загроза людству? / В. Демченко // Нова педагогічна думка. – 2017. – № 4. – С. 7-9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2017_4_3.
7. Доній Н. Є. Функціональна грамотність як вітальна потреба соціального простору ХХІ ст. // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2012. № 22(257). Ч. VII. С. 73–79. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/znanosv/znanosv2016/paper/viewFile/1534/1231>.
8. Єфіменко А., Ішутіна О. робота з медіатекстом на уроках мовно-літературної освітньої галузі як метод формування

медіаграмотності молодших школярів.
DOI:[10.31865/2414-9292.14.2021.236601](https://doi.org/10.31865/2414-9292.14.2021.236601)

9. Задоволення від читання: навичка, яку потрібно тренувати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bokmal.com.ua/life/zadovolennya-vid-chitannya-navichka-yaku-potribno-trenuvati/>
10. Мартиненко В.О. Формування читацької компетентності молодших школярів (розуміння текстів різних видів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://undip.org.ua/files/docs/%D0%97%D0%B2i%D1%82_2010_2013_1154.pdf
11. Мартиненко В.О. Читацька діяльність молодших школярів: сучасні тенденції розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707722>
12. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голощапова В. В., Дегтярьова Г.А., Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О., Янкович О. І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. – Київ : ЦВП, АУП, 2018 — 234 с.
13. Орфоепічний словник / Уклад. Погрібний М.І. – К.: Рад. шк., 1984. – 629 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/>
14. Орфоепічний словник / Уклад. Погрібний М.І. – К.: Рад. шк., 1986. – 118 с
15. Полюга Л.М. Словник українських морфем: понад 45 000. – К.: Довіра, 2009. – 554 с.
16. Сікорська З.С. Українсько-російський словотворчий словник: – К.: Освіта, 1995. – 256 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001696>
17. Словник труднощів української мови / [Гринчишин Д. Г., Капелюшний А.О., Пазяк О. М. та ін.]; За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Рад. шк., 1989. – 336 с.
18. Словники України online. Словозміна. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
19. Сосницька Н.П. Реалізація компетентнісного підходу у вивченні української мови в початкових класах. – Джерело педагогічної майстерності. Початкова освіта у векторі сучасних змін: Науково-методичний журнал. – Випуск № 4 (56). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2012. – 196 с. – С. 54 – 59.
20. Сосницька Н.П. Шляхи розв'язання актуальних проблем щодо формування ключової компетентності «вільне володіння державною мовою» в молодих школярів // Джерело педагогічних інновацій. Оновлена початкова школа. Науково-методичний журнал. – Випуск № 2(22). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2018. – 168 с. – С. 108 – 119.
21. Старагіна І.П., Перепелицина О.А., Сосницька Н. П. Формування орфографічної дії. 2 клас. Система Д.Б.Ельконіна – В.В.Давидова. Методичні рекомендації для вчителя щодо викладання української мови в класах з українською мовою навчання. Ч. 1. – Харків: ННМЦ «Розвиваюче навчання», 2023. – 96 с.

- 22.Старагіна І.П., Перепелицина О.А., Сосницька Н.П. Початковий етап розвивального навчання рідної мови. Система Д.Б.Ельконіна – В.В.Давидова. Частина 2. Читання та письмо. Методичні рекомендації для вчителя. – Харків: Розвиваюче навчання, 2023. – 60 с.
- 23.Старагіна І.П., Сосницька Н. П., Перепелицина О.А. Формування орфографічної дії. 2 клас. Система Д.Б.Ельконіна – В.В.Давидова. Методичні рекомендації для вчителя щодо викладання української мови в класах з українською мовою навчання. Ч. 2. – Харків: ННМЦ «Розвиваюче навчання», 2023. – 84 с.
- 24.Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. – К.: Наук. Думка, 1969. – 436 с.
- 25.Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я. Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.; За ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища шк., 1994. – 414 с. – С. 16 – 101.
- 26.Сучасна українська мова: довідник / Л.Ю. Шевченко, В.В. Різун, Ю.В. Лисенко; За ред. О.Д. Пономаріва. – К.: Либідь, 1993. – 336 с. –С. 26 – 69.
- 27.Старагіна І.П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник / Старагіна І.П., Терещенко В.М., Панченков А.О. – Харків: Соняшник, 2020. – 176 с.
- 28.Терещенко В.М. Розбір слова за будовою : словник / В.М.Терещенко. Х.: ПП Українське літературне агентство “УЛА”, 2016. 96 с.
29. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс] : у 20-ти томах : електронна версія видання / Нац. акад. наук України, Укр. мовно-інформ. фонд; гол. ред. В. М. Русанівський ; науковий керівник проекту В. А. Широков, 2010. URL: - <https://sum20ua.com>
- 30.Український правопис. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>
- 31.Український правопис. К.: Наукова думка, 2019. 393 с.